

РОЛЬ ПЕДАГОГА У ПОДОЛАННІ СТРАХІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ірина Грузинська
студентка 3 курсу,

напрям підготовки «Дошкільна освіта»

На даний час збільшилася кількість дітей, що відрізняються підвищеним станом страху. Це пов'язане з тим, що в дитини мозок ще не повністю сформований, вона не в змозі визначити справжню причину страху. Але саме в цьому віці формуються майбутні нав'язливі фобії.

Психологи запевняють, страх – це ілюзія, надуманість, але коли вона є занадто сильною, може перетворитися на нав'язливий стан чи навіть манію.

Проблемами виникнення страхів займалися такі вчені, як Є. Івлева, К. Ізард, С. К'єркегор, А. Рібаков, Я. Рейковський, Ф. Ріман, П. Симонов, Ю. Щербатих. Особливу увагу цьому питанню приділяли В. Астапов, Ф. Зімбардо, Н. Імедадзе, Л. Костіна, М. Кузьміна, Л. Лебедєва, Л. Макшанцева, В. Оклендер, Є. Савіна, Т. Сімсон, Д. Соколов, Н. Шаніна. А започатковано відповідні дослідження ще у працях Г. Еберлейн, А. Захарова, А. Прихожан.

Ще з часів відомого генія психоаналізу Фрейда страх умовно поділяють на реальний та невротичний. Перший є цілком прийнятний для нашої свідомості. Це не що інше, як реакція на зовнішню небезпеку. Якщо дотримуватися теорії психоаналізу, то він виник в результаті відділення плоду від матері. Тобто, дитина, народжуючись, відчуває перший в своєму житті страх. Фрейд вважав, що різні фобії можуть бути проявом різноманітних неврозів, однак найбільш часто – це так звана "істерія страху". Ця істерія страху, як правило, переростає у фобію [3].

Фобія (від грецького: φόβος, що означає «страх» або «хворобливий страх») є ірраціональним, інтенсивним і постійним страхом щодо певних ситуацій, дій, речей, тварин або людей [2]. Коли фобія виходить з-під контролю, і якщо вона заважає повсякденному життю, то діагностується як особистісний або психічний розлад. Людина стає невпевненою в собі,

мовчазною або, навпаки, запальною і агресивною. Фобія – це вже симптом неврозу.

А.Андрєєва з точки зору науки поділяє страхи на велику кількість видів і підрозділів. Страхи бувають усвідомленими та неусвідомленими, іноді неконтрольованими, епізодичними, хронічними, які можуть переходити в їх крайні форми – фобії [1]. Зараз у світі нараховують близько 300 страхів (фобій). Спроби класифікувати призвели до створення понад 20 теорій, серед яких можна виділити дві головні, а саме: страхи – це перенесені в дитинстві психічні травми, що забулися, але залишилися в пам'яті на підсвідомому рівні і страх-стан, що виникає від конкретно пережитої ситуації. Найбільш повну класифікацію по змісту нав'язливих страхів можна вважати Б.Карвасарського.

Страхи маленьких дітей різняться відповідно до їх віку. Так, діти, які починають ходити, мають тенденцію фокусуватися на реальних речах і подіях зі світу дитини. Наприклад, звичайна фобія для 2-річних дітей – це боязнь собак.

Оскільки у дітей сила уяви та інтелекту з віком зростає, теж відбувається і з їхніми страхами, і в 4-5 років діти найбільше бояться власних фантазій. Чудовиська, темрява, сни, розбійники і страх самотності викликають фобії у дітей старшого дошкільного віку. Причиною страхів дитини може бути змішання реального і уявного. Реальна ситуація в житті дитини може стати причиною занепокоєння, яка фокусується на об'єкті фобії.

Кожній дитині притаманні певні страхи. Однак, якщо їх дуже багато, то можна говорити про прояви тривожності у характері дитини.

Профілактика страхів складається, насамперед, у вихованні таких якостей, як оптимізм, упевненість у собі, самостійність. Дитина повинна знати те, що їй потрібно знати за віком, про реальні небезпеки й погрози, і ставитися до цього адекватно. Тому педагог спроможний позитивно впливати на тривалість адаптаційного періоду дитини, оптимізувати його емоційний стан і розвиток пізнавальних процесів шляхом зниження тривожності і кількості страхів.

Корекція страхів здійснюється за допомогою ігротерапії, казкотерапії, арт-терапії, індивідуально-групових занять, поліпшення дитячо-батьківських відносин. Малювання також використовують у корекційних цілях. Важливість активної корекційної роботи з дитячими страхами обумовлена тим, що сам по собі страх здатний впливати на розвиток різних сфер особистості дитини.

На нашу думку, важливе місце у роботі з дітьми належить педагогу (вихователю), який повинен вчасно виявити проблеми, які турбують дитину, дати їм оцінку і виправити ті помилки, які були уже допущені у роботі з дітьми. Своєчасне їх виявлення гарантує вдалий результат у подальшому житті. Але, при сприятливих обставинах життя дитини такі страхи зникають: діти з них «вирастають». Та бувають випадки, коли страхи накопичуються, заважають особистому розвитку дитини й створюють для нього невротичні й інші проблеми. Вихователі повинні враховувати тип нервової системи, збудливість, емоційність дитини.

Не менш важливою є робота вихователів з батьками. Адже дуже багато чого залежить від сім'ї, в якій виховується дитина. Дитина до 5-6 років не повинна бачити сцен насильства і жорстокості, катастроф і стихійних лих. Тому психологи рекомендують: не висміюйте дитину, але і не загострюйте увагу на її страхах.

Отже, страхи потрібно попереджати на ранніх стадіях і не давати їм переходити у фобії. Появу страхів можна попередити. Тому варто наголосити на тому, що краще щеплення від будь-яких фобій – спокійна, дружня і гармонійна обстановка в сім'ї та дошкільному закладі.

Література:

1. Андреева А.И. Ахи-страхи / А. И. Андреева // Человек. – 2003. – №4. – С.186-189.
2. Словник іншомовних слів / Під ред. О. С. Мельничука. – Київ : Головна редакція Української Радянської Енциклопедії АН УРСР, 1974.
3. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции / Авторы очерка о Фрейде Ф. Бассин и М. Ярошевский. – М. : Наука, 1989. – 456 с.